

10. Demokrácia, diákszerep, diákrészvétel az infokommunikációs világban

 agoraoktatas.hu/10-diak szerep-diakreszvetel-netgeneracio-tanulmany/

Csákó Mihály – Fóti Péter – Pásztor Erzsébet – Trencsényi László

Diákszerep, diákrészvétel, demokrácia

A tanulói és a diákrészvétel, az iskolai demokrácia magyarországi helyzete

A magyar iskola kontinentális hagyományai korábban sem kedveztek a tanulói részvétel elvének. Néhány úttörő kezdeményezés mellett a „létező szocializmus” iskolai gyakorlata le is járatta az iskolai demokráciáról szőtt pedagógiai álmokat. A 25 év előtti demokratikus átalakulást követő törvényalkotás ügyelt arra, hogy a demokratikus normák, a gyermeki jogok és a méltányosság elve érvényesüljön a szabályozásban, de az iskolák szellemiségének, kultúrájának átalakításában nem volt hatékony. A Nemzeti Együttműködés Rendszerének nevezett kormányzat politikája a tanulói jogok világát is elérte, nem csupán beomlottak a rövid idő alatt felhúzott demokratikus építmények, de a pedagógiai ideológián túlmenően jogi erejű szabályok is csorbítják a lehetőségét, hogy a tanulók, diákok saját intézményük felelős gazdáiként, a demokratikus közélet gyakorlóiként lehessenek.

Egy 2005-ös reprezentatív felmérés szerint a magyar középiskolák túlnyomó többségében megfosztották a diákokat törvényben rögzített demokratikus jogaik gyakorlásától. A helyzet azóta annyiban változott, hogy a diákok törvényben garantált jogai csökkentek. A diákönkormányzatok a középiskolások szerint az iskolák túlnyomó többségében nem vesznek részt a házirend elkészítésében, s az iskoláknak csak kevesebb, mint harmadában titkos a DÖK tagok választása. A diákok többsége, iskolatípustól függetlenül a DÖK-nek csak végrehajtó szerepet tulajdonít. Az iskola életét meghatározó döntésekbe a diákoknak általában nincs érdemi beleszólásuk. A diákok kiszolgáltatott helyzetük tudatában nem ismerik és nem is gyakorolják jogaikat. Minden alapunk meg van feltételezni, hogy ez a helyzet 2005 óta nem javult.

A diákönkormányzat hipotetikus típusai

(Csákó Mihály 2005)

A diákönkormányzat, diákrészvétel, demokrácia kérdéskörében nem készült külön tanulmány az Agóra részére. Álláspontunk az alábbi korábbi tanulmányokon alapul:

- Csákó Mihály: Mitől féltsük az iskolást? (Vitaindító előadás az Eötvös Károly Intézet 2005. évi konferenciájához.) In: *Politika és iskola*, szerk. Majtényi László és Soody Bernadette, Eötvös Károly Intézet, hn., 2005. 23–32.

- Csákó Mihály: Demokráciára nevelés az iskolában. In: *Látás-viszonyok*, szerk. Somlai P., Surányi B., Tardos R., Vásárhelyi M. Pallas, Budapest, 2009. 155–188.
- Csákó Mihály: Iskolai demokrácia, diákönkormányzatok, diákjogok, in: *Lukács a mi munkatársunk*, szerk. Majsai Tamás és Nagy Péter Tibor, WJLF, Budapest, 2009. 91–110.
- Fóti Péter: Valódi demokratikus intézmények az iskolákban a diákönkormányzatok helyett tani-tani.info 2011. jún. 29. 23:47
- Fóti Péter: „A demokrácia nem magától értetődő, de nagyon erős” Leonard Turton summerhilli tanár portréja I. rész tani-tani.info 2011. okt. 11. 19:31
- Fóti Péter: Tantervi tanácsadó és a demokratikus iskolák mozgalmának kezdeményezője Leonard Turton summerhilli tanár portréja 2. tani-tani.info 2011. dec. 02. 13:14
- Summerhill dráma – Egy demokratikus iskola – BBC film
- Trencsényi László: A iskola-köztársaságok történetéből. In: Az alkotmányos pedagógus, Janusz Korczak, szerk. T. L. Állampolgári Tanulmányok Központja – Iskolapolgár Alapítvány, Budapest, 1994.
- Trencsényi László: Intézményhasználói jogok – az empowerment mint jogi és mint pedagógiai jelenség tani-tani.info 2012. feb. 11. 17:40